

A NAIH KÖZLEMÉNYE AZ INFORMÁCIÓSZABADSÁG NAPJA ALKALMÁBÓL

Szeptember 28. az információszabadság nemzetközi napja. A közérdekű adatokhoz való hozzáférés joga a világ – így az Európai Unió – számos országában alkotmányos alapjog és sok érv szól amellett, hogy a személyes adatok védelme mellett ezt a jogot is egy közös nemzeti hatóság vagy szervezet felügyelje. Magyarországon kezdetektől fogva a két információs jogot egyetlen szervezet felügyelte – korábban az adatvédelmi biztos, 2012-től a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság –, de hasonló jogi megoldást alkalmaz Németország, Észtország, Lettország, Spanyolország, Szlovénia vagy Nagy-Britannia is.

A jogterület szabályozása is egyértelműen halad az egységesülés felé, ahogy ezt korábban az adatvédelemnél már megfigyelhettük. Az információszabadság pillérei, alapelvei, az állam működésének átláthatósága és a méltányolható kivételek rendszere az uniós országokban a demokratikus hatalomgyakorlás egységes követelményrendszerének köszönhetően nem mutatnak markáns különbségeket.

Természetéből fakadóan politikailag érzékeny jogról van szó és érvényesülésében szoros korreláció mutatható ki a szólásszabadsággal, sajtószabadsággal és más kommunikációs alapjogokkal is. Nem véletlen, hogy szabályozásának esetleges változásai, a törvény módosítások általában politikai vitákat generálnak. Nem szabad azonban elfelejtkeznünk arról a tényről, hogy a „tudáshoz való joggal” vissza is lehet élni és rosszindulatú alkalmazásával akár meg is bénítható egy hatóság munkája.

A NAIH a rendelkezésére álló eszközökkel szolgálja az információszabadságot és az aktuális kérdésekre vonatkozó állásfoglalásai egyértelmű irányokat, megállapításokat tartalmaznak.

2016-ban például a Családi Otthonteremtési Támogatással kapcsolatban kiemeltük, hogy az elkészített tanulmányok, hatástanulmányok, elemzések és szakvélemények jogszabályalkotásnál felhasznált részei esetében elvárás a minél nagyobb nyilvánosság biztosítása, a törvényben meghatározott előzetes hatásvizsgálati összefoglalót pedig kötelező közzétenni. A döntés előkészítő adatok nyilvánosságának korlátozása nem irányulhat a döntés előkészítő folyamat átláthatatlanná tételére és sajnálatos módon az illetékes minisztérium az adatkérés elutasításánál helytelenül hivatkozott az adatelv helyett az iratelvre (vagyis nem az iratok minősülnek közérdekűnek, hanem a bennük szereplő adatok).

Az MNB alapítványok támogatási szerződéseinek nyilvánosságával kapcsolatban állásfoglalás szerint pedig *„annak nyilvánossága tehát, hogy milyen kutatásokat, mely kutató intézeteket, mely kutatókat támogatta egy állami szerv által létrehozott, közpénzből alapított alapítvány*

álláspontom szerint elvárható nem csak a közpénzekkel való gazdálkodás, de a tudományos élet tisztaságának megvalósulása érdekében is.”

Felmerül a kérdés, hogy az ésszerű és racionális jogalkalmazás és joggyakorlás elősegítését vajon nem szolgálná-e, ha a felügyelő szervezet az érvényesítés előmozdításának érdekében bizonyos hatósági eszközöket kapna? Az adatkezelő ugyanis jelenleg még egyértelmű mulasztás vagy kötelezettségzegés esetén sem kötelezhető a közérdekű adatok kiadására, feltüntetésére, erre kizárólag a bonyolult és hosszadalmas bírói út vehető igénybe.

2016. szeptember 28.

Dr. Péterfalvi Attila

elnök, c. egyetemi tanár